

การปรับเปลี่ยนและการธำรงอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรมของคนไทยพลัดถิ่น
หมู่บ้านสิงขร ในเขตตะนาวศรี ประเทศพม่า
Transforming and Maintaining of
Cultural Identity of Thai Diaspora in
Singhorn Village in Taninthayi Region,
Myanmar

ทรงชัย ทองปาน¹
รัชพล ไทยฤทธิ์²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อดีตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

ชาวไทยพลัดถิ่นในหมู่บ้านสิงขร เป็นชาวไทยพลัดถิ่นที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพรมแดนของรัฐ-ชาติ ที่ทำให้คนไทยกลุ่มนี้กลายเป็นคนพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ในดินแดนของเพื่อนบ้าน และมักถูกระบุว่าเป็นชาวไทยพลัดถิ่นที่ยังคงอ้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยอย่างเข้มข้น ยิ่งกว่าความเป็นไทยในฝั่งไทย

แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของพม่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งในระดับรัฐและระดับท้องถิ่น ได้ทำให้อัตลักษณ์ทางภาษาของชาวไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขรเริ่มเฉื่อยจางลง อันเนื่องมาจากการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ การที่ทางราชการกำหนดให้ภาษาพม่าเป็นภาษาราชการและกำหนดให้เด็กต้องเข้าเรียนในโรงเรียนซึ่งใช้ภาษาพม่าเป็นหลัก ทำให้วัดลดบทบาทในการอ้างอัตลักษณ์ทางภาษาของชาวไทยพลัดถิ่นสิงขรลง

อย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ทางศาสนาของชาวไทยพลัดถิ่นสิงขร ยังคงอ้างอยู่ได้และมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งชาวไทยพลัดถิ่นสิงขร คนพม่าและคนกะเหรี่ยง ต่างก็มีอัตลักษณ์ทางศาสนาที่เป็นจุดร่วมกันคือ “ศาสนาพุทธ” นอกจากนี้อัตลักษณ์ทางประเพณีอาทิ ประเพณีสารทเดือนสิบ ของชาวไทยพลัดถิ่นสิงขร ยังถูกหยิบยืมนำไปใช้ จนทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน

ดังนั้นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว แต่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลไปตามกาลเวลา ตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่มีทั้งจางหาย เข้มข้น และเลื่อนไหล

คำสำคัญ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ การอ้างอัตลักษณ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไทยพลัดถิ่น หมู่บ้านสิงขร

Abstract

Thai diaspora in Singkhorn Village, comprise Thai diaspora occurring because of border change of the state or nation, making this group of Thai people to become displaced people living in the area of neighboring country. They are often called Thai diaspora who still preserve Thai identity more intensively than Thai people onshore of Thailand.

However, changing of politics, economy and society of Myanmar during the past time, in the level of state and local level make language identity in Singkhorn Village to be diluted. Myanmar settlers cause cross-ethnic marriage. The fact that Myanmar government determines that Myanmar language is official language and children are required to study in Myanmar language school, makes temple reproducing the language identity.

However, religious identity of Thai diaspora in Singkhorn Village are still alive and have very concentrated nature, because ethnic groups, both Thai diaspora in Singkhorn Village, Myanmar people and Karen people, all have religious identity that is common point, "Buddhism". Furthermore, some Thai identities of Thai diaspora in Singkhorn Village are borrowed to use, until there is cultural mix between different ethnic groups, for example Tenth Month Festival.

Therefore, cultural identity is not stopped or fixed. Cultural identity has changed and moved over time, as per the economic, social and political change. Some have faded, some are more concentrated and some are moved.

Keywords: transforming of identity, maintaining of identity, cultural identity, Thai diaspora, Singkhorn Village

บทนำ

ไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขร ในเขตตะนาวศรี ประเทศพม่า จัดเป็นคนพลัดถิ่น (diaspora) ประเภทหนึ่ง ซึ่งนับเป็นไทยพลัดถิ่นในต่างแดนที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพรมแดนรัฐ-ชาติสยาม (ไทย) ที่ทำให้คนไทย/สยามกลุ่มนี้ กลายเป็นคนพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ในดินแดนเพื่อนบ้าน (จิ๋วรุฒิ เสนาคำ, 2559, น.105-106) ซึ่งเกิดขึ้นในยุคล่าอาณานิคม ที่การเข้ามาของชาวตะวันตก ได้นำเอาแนวคิดแบบรัฐ-ชาติที่ยึดโยงเข้ากับดินแดนที่มีอาณาเขตที่แน่นอนชัดเจนเข้ามาด้วย เส้นเขตแดนดังกล่าว ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนพรมแดนที่ไม่ชัดเจนของรัฐจารีตสมัยก่อนซึ่งสิ้นสุดตามพระราชอำนาจของกษัตริย์ เปลี่ยนมาเป็นเส้นเขตแดนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นผ่านเส้นเขตแดนบนแผนที่และได้เปลี่ยนชุมชนคนไทยในหมู่บ้านตะนาวศรีจากคนท้องถิ่น ให้กลายเป็นคนพลัดถิ่น (มนต์ชัย ผ่องศิริ, มณีมัย ทองอยู่และเยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ, 2557, น.81) เป็นคนพลัดถิ่นผู้ตกเป็นเหยื่อ (victim diaspora) ของการเคลื่อนย้ายเขตแดนประเทศ (มนต์ชัย ผ่องศิริและมณีมัย ทองอยู่, 2556, น.12)

ทั้งนี้ มีงานหลายชิ้นสนับสนุนว่า การกลายเป็นคนพลัดถิ่นดังกล่าว ภายใต้การเข้ามาควบคุม คุกคามและกดขี่ของรัฐเจ้าของดินแดน นับตั้งแต่มีการปักปันเขตแดนระหว่างอังกฤษกับสยามเมื่อ 150 ปีที่แล้ว (พ.ศ. 2411) นั้น ไม่ได้ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ความเป็นคนไทยไปกว่าเดิมมากนัก ในทางตรงกันข้ามกับยิ่งก่อให้เกิดการธำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทยอย่างเหนียวแน่น ทั้งในเรื่องของภาษาไทย การมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทยในอดีต การมีพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเหมือนกับคนไทย รวมถึงมีความภูมิใจในแผ่นดินไทย โดยเชื่อเสมอว่าบรรพบุรุษของพวกเขาเป็นคนไทยและพวกเขาก็คือ “คนไทย” และภาคีต่อกษัตริย์ไทย เป็นการผลิตซ้ำความเป็นชาติไทยและความเป็นไทยในต่างแดน

จนมีลักษณะชาตินิยมค่อนข้างสูงและอาจมีความเข้มข้นกว่าการผลิตซ้ำความเป็นไทยในฝั่งไทย (บ. ธรรมบุตร, 2544 อ้างถึงในสิริวุฒิ เสนาคำ, 2559, น.110-113; สิริวุฒิ เสนาคำ, 2559, น.114-117) คนไทยพลัดถิ่นในตะนาวศรีเป็นผู้กระทำการที่เป็นอิสรภาพ ที่ซึ่งเลือกที่จะอยู่บ้านหรือถิ่นกำเนิดของตน ด้วยการสร้างยุทธศาสตร์การดำรงชีพที่หลากหลายเพื่อการอยู่รอด ผ่านการดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทย เพราะตะนาวศรีเป็นบ้านหรือถิ่นกำเนิดของเขา (มนต์ชัย ผ่องศิริ, มณีมัย ทองอยู่ และเยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ, 2557)

อย่างไรก็ตามบทความนี้กำลังจะนำเสนอว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศพม่าทั้งในระดับรัฐและระดับชุมชนหมู่บ้านสิงขร ได้ทำให้อัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นสิงขรนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นพลวัต ไม่ได้หยุดนิ่งตายตัว เป็นการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลไปตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแต่ละระดับ ทั้งอำนาจของภาครัฐที่ผ่านมาทางนโยบาย อำนาจที่ผ่านผู้นำท้องถิ่นและอำนาจที่ผ่านการปฏิสังสรรค์ระหว่างชาวไทยสิงขรกับชาวพม่าที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนต่อเนื่องยาวนานกว่า 150 ปี ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกัน จนทำให้อัตลักษณ์บางอย่าง ที่แม้จะถูกผลิตซ้ำและดำรงอยู่อย่างมั่นคงแต่ในปัจจุบันก็ได้แต่ค่อย ๆ จางลงทีละเล็กละน้อย ขณะที่อัตลักษณ์บางอย่างยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น แต่กลับมีความเข้มข้น เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันอัตลักษณ์บางอย่างก็ได้กลายมาเป็นอัตลักษณ์ร่วมสมัยที่สามารถหยิบยืมมาใช้กันได้ในระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

ดังนั้นบทความชิ้นนี้ซึ่งเป็นบทความที่นำมาจากผลการศึกษาส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การดำรงอัตลักษณ์ความเป็นคนไทยปักชีพได้ในกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น กรณีศึกษา หมู่บ้านสิงขร อำเภอตะนาวศรี จังหวัดมะริด

ประเทศเมียนมา” จึงต้องการที่จะนำเสนอบริบททางประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน การทำมาหากิน สภาพสังคมและการเมือง ที่มีผลอย่างมาก ต่อการปรับเปลี่ยนและการดำรงอัตลักษณ์ของชาวไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขร (ในที่นี่ผู้เขียนขอเรียกว่า “ชาวไทยสิงขร”) และการปรับเปลี่ยนแปลงการดำรง อัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขร โดยงานวิจัยดังกล่าวอาศัย ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน ผ่านการ สังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อในหมู่บ้านสิงขรเมื่อ ปลายปี พ.ศ. 2559

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน การทำมาหากิน สภาพสังคมและการเมือง ของคนไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขร

ไทยพลัดถิ่นถูกเรียกในภาษาพม่าว่า “ฉ่า” หรือ “โยเดียฉ่า” อันเป็นนัยแสดงว่าคนพวกนี้เป็นคนไทยเก่าแก่พวกหนึ่ง ที่มีประวัติศาสตร์ ร่วมกับเขลยศึกครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยส่วนใหญ่แล้วชาวไทยพลัดถิ่นจากการ ปักปันเขตแดน จะตั้งหลักแหล่งอยู่ในเขตตะนาวศรี (Tennasserim Division) หรือที่ชาวพม่า เรียกว่า “เขตตะเนินตายี” (Taninthaya Division) ของประเทศพม่า เขตตะนาวศรีประกอบด้วยพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเกาะสองอยู่ติดกับ จังหวัดระนองของไทย อำเภอตะนาวศรี และอำเภอทวาย

สำหรับหมู่บ้านสิงขร ตำบลสิงขรนั้น ตั้งอยู่ในอำเภอตะนาวศรี ประกอบไปด้วยหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านสิงขร หมู่บ้านลำแทง หมู่บ้านทุ่งหลวง หมู่บ้านทรายขาว หมู่บ้านน้ำขาว หมู่บ้านทุ่งซา หมู่บ้าน แหลมยวน และหมู่บ้านมูโพรง โดยปู่แจ้ (ปู่แจ้, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559) ได้อธิบายไว้ว่า หมู่บ้านเหล่านี้ ล้วนเป็นของคนไทยมาตั้งแต่อดีต ชื่อหมู่บ้าน เรียกตามคนไทย คนพม่าที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภายหลังก็ต้องเรียกชื่อหมู่บ้าน ตามชื่อที่คนไทยเรียกไว้กันมาแต่ก่อน แสดงให้เห็นว่าคนไทยเราเป็นเจ้าของ

พื้นที่นี้ รู้จักแผ่นดินตรงนี้ดีกว่าพวกพม่าหรือกะเหรี่ยงที่เข้ามาในพื้นที่ ทั้งนี้ หมู่บ้านสิงขรมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน การทำมาหากินสภาพสังคมและการเมืองดังต่อไปนี้

“ปู่แจ้” กับประวัติศาสตร์เรื่องเล่า การเมืองและการตั้งถิ่นฐาน

ทั้งนี้จากประวัติศาสตร์บอกเล่าของปู่แจ้ อดีตจางวางหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำคนไทยในพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถแบ่งช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ในการก่อตั้งหมู่บ้านสิงขรได้เป็น 2 ช่วงซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ได้แก่ ช่วงก่อนที่จะมีการขีดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ และช่วงที่สองเป็นช่วงภายหลังการปักปันเขตแดนจนถึงไทยพลัดถิ่นในปัจจุบัน

ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนการมีการขีดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ ไทยพลัดถิ่นในพม่า อาศัยอยู่ในดินแดนมะริด ทวาย ตะนาวศรีมานานก่อนที่จะมีการปักปันเขตแดนระหว่างอาณานิคมอังกฤษในพม่ากับราชอาณาจักรไทยในปี พ.ศ. 2411 “แต่ก่อนตะนาวศรีเขาเรียก นาคนาว ตะนาวศรี เป็นชื่อที่เรียกในภายหลัง นาคนาว คือ ตัวนาค เมื่อก่อนที่แห่งนี้มีตัวนาคเยอะ นาวศรี แต่ก่อนเมืองตะนาวศรีใหญ่กว่าเมืองมะริด พอเวลาผ่านไปมะริดก็เจริญกว่า เพราะเป็นเมืองชายฝั่งติดทะเล จึงมีความเจริญ” (ปู่แจ้, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559)

ประวัติศาสตร์บอกเล่าเริ่มขึ้นจากเสาหลักเมือง ซึ่งชาวไทยสิงขรมีเรื่องเล่าที่มีความเชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์ของสถานที่ดังกล่าว โดยเชื่อว่าศาลหลักเมืองแห่งนี้ คนไทยเป็นผู้สร้างและตำนานดังกล่าวก็ยังคงเล่ากันปากต่อปากสืบทอดกันมาจนเป็นมุขปาฐะจากบรรพบุรุษมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบัน “มันมีหลักเมือง เป็นหลักหินนะ ลอยมาแต่เหนือน้ำ ลอยมาเป็นหินสีเหลืองลอยน้ำมา มาติดอยู่ตรงที่ตั้งศาลเสื่อเมืองในปัจจุบัน ถึง(จึง) ต้องสร้างหลักเมืองนั้น” (ปู่แจ้, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559) นอกจากนี้ปู่แจ้ยังเล่าต่อว่า

ก็มีผู้หญิงท้องกลม 3 คน ชื่อ อยู่ คง มั่น กระโดดลงไปในหลุม จับผู้หญิงสามคนลงไปในหลุม เป็นการสังเวท เพื่อให้เป็นวิญญานดูแลเมืองแห่งนี้ เป็นหลักเมืองตะนาวศรี โดยที่หลักเมืองแต่ก่อนมีการเขียนชื่อมันคง อยู่ ติดอยู่ที่เสาหินแต่เชื่อกันว่าภายหลัง พม่ามันเอาปูนไปโปะภาษาไทย ให้ดูไม่เห็น และข้างเสาหินก็จะมีรูปปั้นผู้หญิงยืนอยู่ข้างเสาหิน แต่งกายด้วยชุดพม่า ในแต่ละวันจะเปลี่ยนเสื้อทุกวัน เปลี่ยนตามสีประจำวัน โดยจะมีคนพม่ามาเปลี่ยนเสื้อให้เป็นเสื้อลายดูลดตา

สิงขรเป็นเมืองเก่าและมีความสำคัญทางพุทธศาสนา มีคนไทยตั้งถิ่นฐานกันมานานแล้ว โดยมีหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงให้เห็นว่ามีแนวกำแพงเมืองและคูเมืองเก่า ห่างจากตัวชุมชนสิงขรไปประมาณ 3-4 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีประวัติศาสตร์มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับวังชาละวันหรือวังจะเข้ โดยชาวบ้านในหมู่บ้านต่างเชื่อกันว่า ตำนานเรื่องชาละวัน ที่มีเกรทองเป็นตัวละครเอกผู้ปราบจะเข้ได้สำเร็จ แท้จริงแล้วไม่ได้เกิดขึ้นที่จังหวัดพิจิตร แต่เกิดขึ้นที่สิงขร เพราะสิงขรมีถ้ำชาละวันและมีวังบาดาล คนรุ่นปู่รุ่นย่าเล่าว่า ถ้ำชาละวันนั้นมีอาถรรพ์ แต่ก่อนชาวบ้านจะจัดงานต่าง ๆ จะต้องไปหาถ้วยชามจากถ้ำชาละวัน โดยมีวิธีการคือ หย่อนตะกร้าลงไปในวังบาดาล โดยการเขียนจดหมายขอยืมเรื่องลงไป และหย่อนตะกร้าลงไปประมาณ 10-15 นาที เมื่อยกขึ้นมาก็จะมีถ้วยชามติดขึ้นมา เมื่อใช้เสร็จแล้วก็หย่อนถ้วยชามกลับคืนลงไปตามเดิม ตามจำนวนที่ได้มา แต่ตอนหลังคนสิงขรทำถ้วยชามของวังบาดาลหาย ส่งกลับไม่ครบ ทำให้ถ้ำนั้นปิดตัวลง (ปู่แจ้ง, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559)

ชาวบ้านอาวุโสต่างเชื่อกันว่า เทือกเขาตะนาวศรี คือ “เขาพระบาท” ซึ่งเป็นเทือกเขาที่อยู่ติดกับเมืองตะนาวศรี มีรอยพระพุทธรูป

ข้างขวา หันหน้ามาทางทิศตะวันออก โดยได้มีการผูกโยงกับกลอนน้อม
สักการะมงคลแห่งรอยพระพุทธบาท ในบทตอนหนึ่งที่มีความว่า “พระพุทธบาท
สี่ศรีทศพล อยู่บนสิงขร ไกลกรุงนคร ฝ่ายเบื้องอุดร นพรัตน์บุรี” ดังนั้น
คนไทยพลัดถิ่นในตะนาวศรีจึงนิยามตนเองว่าเป็นผู้ที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นี้มา
ก่อนกว่าสองร้อยปี ทำให้คนในแถบนี้เป็นคนสยาม พุทธไทยถิ่นใต้และอาจ
มีความเกี่ยวข้องกับรัฐสยามมากกว่ารัฐพม่า ซึ่งจะเห็นได้ว่าชาวบ้านยังคง
ซึ่งคติความเชื่อหลายอย่างที่มิจู่เกาะเกี่ยวร่วมกับคนในฝั่งไทย

ช่วงที่ 2 หลังการปักปันเขตแดนและจนถึงปัจจุบัน ปลาย
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อังกฤษได้เริ่มเข้ามายึด
หัวเมืองชายฝั่งของพม่ารวมถึงเขตตะนาวศรี มะริดและทวาย และเมื่ออังกฤษ
ทราบว่าเป็นที่บางส่วนเป็นอาณาเขตของไทย ในระหว่างปี 2408-2410
อังกฤษจึงได้ตั้งคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับพม่าขึ้นมา
เพื่อทำการสำรวจและชี้แนวเขตแดนร่วมกัน ตั้งแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจนถึง
จังหวัดระนอง เมื่อทำการสำรวจ จัดทำแผนที่และทำบัญชีรายละเอียด
เกี่ยวกับหมายเขตแดนเสร็จแล้ว จึงได้มีการประชุมจัดทำอนุสัญญาขึ้นที่กรุงเทพฯ
เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2411 และได้มีการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม
2411 การให้สัตยาบันในครั้งนั้น ถือเป็นการยอมรับอย่างเป็นทางการตาม
ข้อตกลงระหว่างประเทศว่า เมืองมะริด ทวายและตะนาวศรี เป็นดินแดน
ของประเทศพม่าในบังคับของอังกฤษ (ประเทศไทย, 2550) นับแต่นั้นมา
เส้นเขตแดนระหว่างไทยและพม่าจึงเปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดนดังกล่าว ได้ทำให้มีคนเชื้อสายไทย
หลายหมื่นคนต้องตกเป็นคนพลัดถิ่น มีชีวิตที่ยากลำบากมากขึ้น เนื่องจาก
ในช่วงเวลาต่อมา พื้นที่แถบนี้ได้กลายมาเป็นพื้นที่สู้รบระหว่างพม่ากับชน
กลุ่มน้อย ทำให้ชาวไทยพลัดถิ่นบางส่วนหนีภัยสงครามกลับไปยังฝั่งไทยโดย
เฉพาะผู้ชาย เพราะกลัวว่าทหารพม่าหรือชนกลุ่มน้อยจะเกณฑ์เอาไปเป็น

ไพร์พล ทำหน้าที่เป็นลูกสมุนชนเสบียงในการทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้คนที่ยังอยู่ในหมู่บ้านสิงขรจึงเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ เด็กเล็ก และผู้หญิง ซึ่งต้องยอมให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในความขัดแย้งนั้น ใช้หมู่บ้านสิงขรเป็นแหล่งสะสมเสบียงที่สำคัญในการทำสงครามกับกองทัพพม่า

ในช่วงนั้นหมู่บ้านสิงขรได้กลายเป็นพื้นที่ของความขัดแย้งและเป็นฐานที่มั่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง นอกจากนี้ยังมีการต่อสู้กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อาทิ มอญ แคระ เจ้าซา (กลุ่มนักศึกษา) เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ในหมู่บ้านสิงขร “ภูประสบพบเจอมาหมดทุกอย่าง แต่หมู่บ้านสิงขรมันเป็นที่มั่นของพวกกะเหรี่ยง” (ปู่แจ้, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559) ทำให้ชาวบ้านต้องอพยพทิ้งบ้านเรือนของตนในพื้นที่ที่มีการสู้รบ เพราะหากไม่ย้ายออกจากพื้นที่ก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มกบฏต่อทหารพม่า ให้การช่วยเหลือกลุ่มกองกำลังชาติพันธุ์กะเหรี่ยง “เพราะเขาเหล่านั้นก็ไม่ใช้คนพม่าในสายตาของรัฐบาลทหาร” (ปู่แจ้, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559)

แต่ก่อนหมู่บ้านสิงขรอยู่ที่บ้านกระอม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับด่านสิงขรและยังเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยอาศัยอยู่กันกระจัดกระจาย บ้างก็อยู่ตามป่าทำเกษตรกรรมจนถึงแนวด่านสิงขร ต่อมาพื้นที่ตามแนวชายแดนได้มีพวกกะเหรี่ยงอพยพเข้ามา และมีปัญหาเกี่ยวกับทหารพม่า ทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่ “Fire Zone” หรือสถานที่ที่มีการสู้รบกับรัฐบาลทหารพม่า ส่งผลให้ภายหลังตาแตกซึ่งเป็นจางวาง (ผู้นำชาวบ้าน) ได้อพยพผู้คนในชุมชนออกจากหมู่บ้านเดิม และเข้ามาตั้งรกรากในพื้นที่หมู่บ้านสิงขรในปัจจุบัน

ดังนั้นหมู่บ้านสิงขรเดิมที่หมายถึงพื้นที่ที่มีอาณาบริเวณที่ติดกับด่านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อมีการสร้างด่านระหว่งไทยกับพม่าจึงตั้งชื่อว่า “ด่านสิงขร” เพราะเป็นเส้นทางที่คนไทยพลัดถิ่นหรือคนไทยสิงขรใช้เป็นเส้นทางในการเดินทางติดต่อกันระหว่าง

ไทยกับพม่า หมู่บ้านที่ติดกับชายแดนไทย คือ หมู่บ้านมุด่องหรือภูเขามุด่อง ความเป็นคนสิงขรจึงเริ่มตั้งแต่ชายแดนไทยพม่า เพราะแต่ก่อนคนไทยสิงขร จะทำไร่ทำนาทำสวนบริเวณภูเขามุด่อง ก่อนที่ทหารพม่าจะเข้ามาตีฐานกะเหรี่ยง มุด่องแตกเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2538-2539 ทำให้ความเป็นคนสิงขรหรือชุมชน สิงขรต้องถอยร่นเข้าไปสู่ศูนย์กลางกระชับพื้นที่เข้าไปในเขตแดนพม่ามากขึ้น ทำให้ในปัจจุบันหมู่บ้านสิงขรอยู่ห่างจากตัวด่านสิงขรและหมู่บ้านมุด่องเข้าไป อีก

หลังจากชาวไทยสิงขรอพยพออกมาจากดอนกระอม ก็ได้มา ตั้งรกรากอยู่บริเวณหมู่บ้านสิงขรในปัจจุบัน แต่มีการตั้งรกรากกันอย่าง กระจายกระจัดกระจายกันไปตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานของคนในป่าก็ได้ อย่างไรก็ตามต่อมารัฐบาลได้พยายามเข้ามาจัดสรรพื้นที่และกำหนดให้ชาวบ้านใน ชุมชนสร้างบ้านอยู่รวมกัน เพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง หลังจากนั้นปู่แจ้ซึ่ง ในตอนนั้นเป็นผู้นำชุมชนก็ได้นำชาวบ้านสร้างวัด สร้างโบสถ์ก่อเจดีย์

หลวงเค้าเกณฑ์ให้ทำ ทางนี้ภูทำ (ถนนเส้นนี้ภูเป็นคนทำ) หลวงเค้าให้ขุดร่องน้ำ มีการอพยพหลายครั้งมีการรบกันเยอะ ตั้งแต่สมัยญี่ปุ่นทำสงครามกับอังกฤษจนถึงสมัยพม่ามีปัญหา รบกับกะเหรี่ยง คนที่ตกค้างคือคนที่ต่อสู้ ภูแก่ออกจากที่นี่ 3 หน กลับเมืองไทยไม่ได้ ต้องอดทน หนีไปอยู่ที่อื่น 2-3 หน ไปเมืองไทยไม่ได้เพราะมีคลองใหญ่ น้ำแหวงข้ามไปไม่ได้ (ปู่แจ้, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559)

ดังนั้นในปัจจุบัน การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยสิงขรจึงตั้งบ้านเรือน กระจุกตัวอยู่ริมสองฝั่งถนนใหญ่สองเส้นที่ผ่านหมู่บ้าน เส้นหนึ่งผ่ากลาง หมู่บ้าน เส้นหนึ่งเลี้ยวหมู่บ้าน ถนนจึงกลายมาเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก

ของชุมชนแทนแม่น้ำ โดยบ้านเรือนของชาวสิงขรโดยทั่วไปจะนิยมสร้างจากไม้ยกพื้นสูงมีใต้ถุน เพื่อใช้เลี้ยงวัวหรือเลี้ยงหมู ใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ในการเก็บผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดจากน้ำท่วมซ้ำ

การทำมาหากินของไทยพลัดถิ่นแห่งหมู่บ้านสิงขร

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่เชียรผู้นำชุมชน อดีตผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นชาวไทยสิงขรพบว่า ในปัจจุบันหมู่บ้านสิงขรประกอบไปด้วยประชากรที่เป็นคนเชื้อสายไทยประมาณ 300 คนและคนเชื้อสายพม่าประมาณ 200 คน แต่คนเชื้อสายไทยบางส่วน ได้เข้าไปทำงานที่ฝั่งไทย บ้างไปอาศัยอยู่ที่บ้านญาติเพื่อไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลในฝั่งไทย เหมือนเช่น “คนสองน้ำ” ของ ณัฐรัฐวัล โภคาพานิชวงษ์ (2559, น.185) ที่ได้กล่าวถึงคนท้องถิ่นในเมืองชายแดนจังหวัดระนองที่ใช้ชีวิตสองที่ ทั้งฝั่งไทยและฝั่งพม่า ด้วยการข้ามไปข้ามมาระหว่างฝั่งไทยกับฝั่งพม่า เนื่องจากยังคงมีสายสัมพันธ์กับเครือญาติอย่างแนบแน่น

นอกจากนี้ยังมีชาวไทยสิงขรบางกลุ่มที่เดินทางไปทำงานอยู่ในจังหวัดมริด ทำให้ในปัจจุบันคนในหมู่บ้านมีแต่เฉพาะผู้สูงอายุและเด็กเป็นส่วนใหญ่

หมู่บ้านสิงขรเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างสงบ ไม่มีตลาดสด มีเพียงร้านขายของเล็ก ๆ ซึ่งจะขายสินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร อาหารสด และสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่นำเข้ามาจากฝั่งไทย แม้กระทั่งน้ำดื่มก็นำเข้ามาจากฝั่งไทยเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้เศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านสิงขร ได้แก่ เกษตรกรรมและประมง โดยในส่วนของการทำงานเกษตรกรรมนั้น มีทั้งการทำไร่แบบถาวรและทำไร่แบบเลื่อนลอย เนื่องจากหมู่บ้านสิงขรมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่มีจำนวนประชากรค่อนข้างน้อย

ทำให้ผู้คนในหมู่บ้านสามารถเข้าถึงทุนทางธรรมชาติ และได้ผลผลิตมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ

“ข้าว”: **ปลูกไว้กิน ขายและเอาไว้จ่ายส่วย** ข้าวถือเป็นผลผลิตที่สำคัญของชาวบ้านในหมู่บ้านสิงขร เพราะทั้งใช้บริโภคภายในครัวเรือนและขาย รวมไปถึงใช้เป็นส่วยหรือภาษีให้กับผู้ใหญ่บ้าน ข้าวของชาวไทยสิงขรจะมีลักษณะเป็นข้าวไร่ ทั้งนี้การทำนาของชาวบ้านในหมู่บ้านสิงขรมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สัมสมมาจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน

คนไทยฝั่งนั้นทำนาใช้วัวควายไถนา ไถแล้วหว่านและดำเสริม ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเจ้าข้าวไร่ ข้าวเหนียวปลูกไว้ทำขนม ทำขนมหวานตามประเพณีก่อนเก็บเกี่ยวทำขวัญแม่โพสพ ปีไหนได้ผลผลิตเยอะจะนิมนต์พระมาสู่ขวัญ ทำขนมเลี้ยงทำบุญให้แม่โพสพ การทำนาเครือญาติจะทำร่วมกัน และเมื่อได้ผลผลิตแล้วค่อยแบ่งกัน (กรองแก้ว ทองสุข, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2559)

“หมาก”: **ดัชนีชี้วัดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน** สำหรับพืชผลทางการเกษตรนั้น “หมาก” ถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างมากของชาวไทยสิงขร เพราะคนพม่าและคนไทยยังคงเคี้ยวหมากและนอกจากประโยชน์ของหมากจะใช้ในการบริโภคแล้ว ยังสามารถนำมาขายอมสีต่าง ๆ หมากจึงเปรียบเสมือน “ดัชนีชี้วัดความมั่นคง ความมีเงิน ของคนในสังคมพม่าได้” เพราะไม่ว่าจะมีการผลิตจำนวนมากเท่าไร ผลผลิตทั้งหมดก็จะถูกรับซื้อจากเจ้าแก้วจากเมืองมะริด ในช่วงเวลาว่างจากเรือกสวนไร่ นา คนไทยสิงขรจะทำกิจกรรมเกี่ยวกับหมาก ทูบหมาก ปลูกเปลือกหมาก นำไปตากแดด ดังนั้นสำหรับชาวไทยสิงขรแล้ว “หมาก” มีความสำคัญเทียบเท่ากับ “ข้าว”

“เมล็ดมะม่วงหิมพานต์” เมล็ดมะม่วงหิมพานต์เป็นอีกหนึ่งพืชเศรษฐกิจของชาวไทยสิงขร ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ามีกรปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์เป็นบริเวณกว้าง ต่อมาภายหลังทราบว่าเป็นของป่าเนียบที่ปลูกไว้ถึง 60 ไร่ นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่ตากอยู่บริเวณหน้าบ้านของป่าเนียบและบ้านของชาวไทยสิงขรอื่นอีกหลายหลัง ป่าเนียบจะปลูกหมากและมะม่วงหิมพานต์ โดยจะเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วนำมาเก็บไว้บนบ้าน ป่าเนียบเล่าให้ฟังว่า มะม่วงหิมพานต์ถือเป็นพืชที่ให้ราคาสูงที่สุดในกลุ่มพืชเศรษฐกิจ (ป่าเนียบ, สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559) โดยจะขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่เมืองมะริดเป็นหลัก

“ประมง”: แหล่งรายได้อีกหนึ่งแหล่งหนึ่งของชาวไทยสิงขร เนื่องจากหมู่บ้านสิงขรอยู่ไม่ไกลจากแม่น้ำสิงขรมากนัก ทำให้หมู่บ้านมีทรัพยากรแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้การประมงเป็นอีกหนึ่งอาชีพของชาวบ้าน แหล่งน้ำในฝั่งสิงขรยังคงมีสัตว์น้ำชุกชุมและชาวไทยสิงขรยังนิยมนำสัตว์น้ำข้ามฝั่งไปขายในประเทศไทยบริเวณด่านสิงขร การจับสัตว์น้ำจึงถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นแหล่งรายได้อีกหนึ่งแหล่งของชาวไทยสิงขรและเมื่อได้เงินจากการขายของก็จะนำมาซื้อสินค้าจากฝั่งไทย ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ผงซักฟอก สบู่ เครื่องแกงหรือแม้กระทั่งเสื้อผ้า

นอกจากนี้ในปัจจุบัน รัฐได้ให้สัมปทานพื้นที่แก่นายทุนเพื่อเปลี่ยนที่ทำกินของชาวบ้านให้เป็นแปลงเกษตรขนาดใหญ่สำหรับปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยเจ้าของแปลงเกษตรส่วนใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยพบว่าบริเวณสองข้างทางระหว่างด่านสิงขรไปยังหมู่บ้านสิงขรนั้น มีการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันจำนวนมาก บางพื้นที่มีการเผาป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นมีการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชที่ต้องใช้แรงงานคนเป็นจำนวนมาก โดยในปัจจุบันได้มีการก่อตั้งโรงงานปาล์มน้ำมัน จากการสัมภาษณ์คนในพื้นที่พบว่า โรงงานปาล์ม

น้ำมันและพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในละแวกนี้เป็นการร่วมทุนของนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในภาคใต้ของไทยกับนักการเมืองในจังหวัดมะริด ดังนั้นการเข้าไปเป็นแรงงานในสวนปาล์มและสวนยางพาราจึงเป็นที่มาของรายได้ส่วนหนึ่งของแรงงานในหมู่บ้านสิงขรด้วย

ในส่วนของหนี้สินของชาวไทยสิงขรนั้น มักเกิดขึ้นเกิดจากความจำเป็นที่จะต้องไปกู้เงินหรือนำเมล็ดพันธุ์จากนักธุรกิจในจังหวัดมะริดมาปลูก ดังนั้น เมื่อจำหน่ายผลผลิตให้กับนักธุรกิจแล้ว รายได้จากการขายจะถูกนำมาหักหนี้สิน ดอกเบี้ยที่ตนได้กู้มาลงทุนในการปลูกพืชผล อาทิ การขายหมากให้กับเจ้าแก๊นในตัวเมือง เมื่อได้ผลผลิตสุทธิเท่าไรก็นำเอาผลผลิตนั้นไปหักดอกหักผลกัน ส่วนที่เหลือจึงเป็นกำไรที่เหลือถึงมือชาวไทยสิงขร

กล่าวโดยสรุป จากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ซึ่งเป็นทุนทางธรรมชาติที่พวกเขาสามารถเข้าถึงได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ทำให้การทำมาหากินของคนไทยสิงขรในชุมชนหมู่บ้านสิงขรนั้นขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมเป็นหลัก การได้ครอบครองทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ได้ทำให้ชาวไทยสิงขรมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อพยพเข้ามาที่หลังโดยเฉพาะชาวพม่า

บริบททางสังคมและการเมืองของหมู่บ้านสิงขร

หมู่บ้านสิงขรนับได้ว่าเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยชาวไทยสิงขรจะอาศัยอยู่ร่วมกับคนเชื้อสายพม่าและชาติพันธุ์อื่นๆ อาทิ ชาวกะเหรี่ยง โดยเฉพาะชาวพม่าที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นจากนโยบายส่งเสริมให้คนพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตตะนาวศรี ทำให้ชาวไทยสิงขรและคนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ต้องปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น ทั้งนี้ชาวไทยสิงขรยังอาศัยการอยู่ร่วมกับแบบยึดโยงกับระบบเครือญาติ แต่ละครัวเรือนต่างรู้จักกันเป็นอย่างดีผ่านสำนักที่เกาะเกี่ยวกับความเป็นไทย ทุกคนในชุมชนรู้จักกันตั้งแต่บรรพบุรุษและนิยมมีบุตรจำนวนมาก มีการเคารพผู้อาวุโสพอใหญ่หรือคนที่มีความอาวุโสสูงสุดจะเป็นผู้รอบรู้ขนบธรรมเนียมแบบ

ไทย การแต่งงานนิยมแต่งงานทั้งภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและต่างกลุ่มชาติพันธุ์

สำหรับการปกครองในหมู่บ้านก็จะมีรูปแบบคล้ายกับประเทศไทย คือ มีกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน ผู้นำชุมชนสูงสุดในหมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน ซึ่งจะทำหน้าที่ดูแลชาวบ้าน ซึ่งในขณะที่ยังทำการศึกษา กำนันเป็นคนพม่า ชื่อ กำนัน ชาน นาย อุ ถัดลงมาในแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้ใหญ่บ้าน (จางวาง) คนที่จะได้เป็นกำนันคือ คนที่ได้คะแนนสูงที่สุดจากการเลือกตั้งท้องถิ่น ส่วนคนที่ได้คะแนนเป็นลำดับรองลงมาจะได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน

การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ได้ทำให้กำนันและจางวาง (ผู้ใหญ่บ้าน) ที่เคยเป็นคนไทยหมดอำนาจลงเพราะแพ้การเลือกตั้งที่ไม่สามารถสู้กับผู้ทำชิงที่เป็นคนพม่าได้ พอใหญ่ได้แล้วให้ผู้วิจัยฟังว่า “เราเป็นคนไทยก็ต้องเลือกคนไทย แต่สู้พวกพม่าไม่ไหว เขามีคนเยอะกว่า” (พอใหญ่ฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2559) เพราะแม้ในทะเบียนจะมีคนเชื้อสายไทยมากกว่า แต่บางส่วนได้เข้าไปทำงานที่ฝั่งไทย ทำให้มีคนเชื้อสายไทยอาศัยอยู่น้อยกว่าคนพม่า อย่างไรก็ตามการเมืองในชุมชนนั้นไม่ได้มีปัญหาขัดแย้งกันมาก ประกอบกับคนไทยที่เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านคนก่อนั้น มีปัญหาด้านสุขภาพและปัญหาทางด้านการสื่อสารที่ไม่สามารถใช้ภาษาพม่าได้ ทำให้กลายมาเป็นข้อด้อยในการปกครอง จึงให้คนพม่ารุ่นใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน โดยหน้าที่หนึ่งของผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่ในการตรวจคนเข้าออกในหมู่บ้าน จากการที่ผู้วิจัยเดินทางเข้าหมู่บ้าน และต้องไปนอนค้างคืนในบ้านของชาวบ้าน เจ้าของบ้านจะต้องนำเอาใบข้ามแดนของผู้วิจัยที่ทางด่านออกให้ไปให้ผู้ใหญ่บ้านดูว่ามีคนจากนอกหมู่บ้านเข้ามาอาศัยในหมู่บ้าน เพื่อความปลอดภัยของคนในหมู่บ้าน เนื่องจากทางการพมายังคงกลัวว่าจะเกิดปัญหาจากชนกลุ่มน้อย

ส่วนในด้านนโยบายของรัฐนั้น กำนันจะทำหน้าที่เป็นผู้รับคำสั่งทางราชการจากตัวอำเภอตะนาวศรีมาปฏิบัติ เช่น นโยบายปราบปราม

ยาเสพติด นโยบายเร่งรัดสรรที่ดินทำกินด้วยการออกโฉนดที่ดินให้กับชาวบ้าน ซึ่งถือเป็นวาระเร่งด่วนในตอนนี

สำหรับคนในชุมชนไทยสิงขรนั้น ไม่ค่อยมีความขัดแย้งหรือมีการกดขี่กลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างกัน เนื่องด้วยคนไทยสิงขรส่วนใหญ่มีฐานะการเงินค่อนข้างดีกว่าชาวพม่า ประกอบกับชาวพม่าเป็นผู้ที่อพยพเข้ามาในภายหลังและด้วยคนเชื้อสายไทยกับคนพม่ามีจุดร่วมกันคือ “ความเป็นพุทธ” มีความเสมอภาคทางสังคม แต่หากเป็นชาวมุสลิมก็มักจะถูกทำให้เป็นอื่นเพราะมีความแตกต่างกันมาก เพราะในช่วงระยะหลังมีชาวพม่าที่นับถือศาสนาอิสลามอพยพเข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้น ชาวไทยกับชาวพม่าที่นับถือพุทธมักจะกีดกันชาวมุสลิมและเหยียดชาวมุสลิม โดยเชื่อว่าชาวมุสลิมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตราการเกิดสูง ขาดการคุมกำเนิดและเป็นพวกก่อการร้าย ทำลายพุทธศาสนาสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องกระตุ้นความเกลียดกลัวของชาวพุทธที่มีต่อชาวมุสลิม ทำให้ชาวมุสลิมกลายเป็นพลเมืองชั้นสองในชุมชนสิงขร

การปรับเปลี่ยนและการดำรงอัตลักษณ์ของคนไทยพลัดถิ่นหมู่บ้านสิงขร

ในช่วงระยะเวลา 150 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในหมู่บ้านไทยสิงขรดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ทำให้อัตลักษณ์ความเป็นไทยเกิดการเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลง อัตลักษณ์บางอย่างยังคงดำรงอยู่และกลับมีความเข้มข้นมากขึ้นจนสามารถทำให้อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อื่นๆ เปลี่ยนมาเป็นไทย บางอัตลักษณ์ลดความเข้มข้นลง ทั้งนี้ อัตลักษณ์ความเป็นไทยของชาวไทยสิงขรที่สะท้อนให้เห็นชัดเจนมากที่สุด ได้แก่ ภาษา ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาษาไทยปักษ์ใต้: การปรับเปลี่ยนและการผสมผสาน อัตลักษณ์ทางภาษา

ภาษามีบทบาทสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Taskeen, Saleem and Shehzadi, 2014) “ภาษา” เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ชัดเจนที่สุดและสิ่งหนึ่งที่ใช้นิยามความเป็นคนไทยปักษ์ใต้ของคนไทยพลัดถิ่นในหมู่บ้านสิงขรได้ดีที่สุด ดังนั้นกลุ่มชาวไทยสิงขรจึงมักนิยามตัวเองและถูกคนอื่นนิยามว่าเป็นคนเชื้อสายไทยที่ตั้งหลักปักฐานอยู่ในพื้นที่แถบนี้มานานกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น และยังคงสืบสานอัตลักษณ์ของความเป็นคนไทยปักษ์ใต้เอาไว้ การพูดภาษาไทยได้ทำให้คนไทยพลัดถิ่นสิงขรยังคงสามารถเชื่อมโยงกับคนไทยในประเทศไทยได้ ขณะเดียวกันก็ใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับรัฐไทย อาทิ การข้ามแดนที่ด่านสิงขร เพราะหากบอกว่าเป็นชาวไทยสิงขรทางการไทยก็จะอะลุ่มอล่วยให้คนเหล่านั้นข้ามเขตแดนได้สะดวกมากขึ้น

ทั้งนี้ในปัจจุบันชาวไทยหมู่บ้านสิงขรมีการใช้ภาษาพูด 2 ภาษาหลัก ๆ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาพม่า โดยครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการธำรงอัตลักษณ์ทางภาษา ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมพม่า อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าชาวไทยสิงขรบางคน สามารถพูดภาษาไทยกลางได้อีกด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการติดตามรับข้อมูลข่าวสารจากฝั่งไทย ผ่านสื่อรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ การรับฟังคลื่นวิทยุจากฝั่งไทย อย่างไรก็ตามการใช้ภาษาไทยของคนไทยพลัดถิ่นสิงขรได้ค่อย ๆ ลดน้อยลงไปตั้งแต่อดีต อันเนื่องมาจากเงื่อนไขหลายประการ ได้แก่

ประการที่ 1 เงื่อนไขทางการเมือง: ยุทธวิธีในการเอาตัวรอดและนโยบายของรัฐบาลพม่า ภายหลังจากปฎิวัติของรัฐบาลนายพลเนวิน (พ.ศ. 2505) ทหารพม่าได้เข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้นเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงซึ่งเคยมีอิทธิพลอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้ การเข้ามา

ของทหารพม่าได้ส่งผลให้คนในหมู่บ้านรุ่นใหม่ในขณะนั้น จำเป็นต้องสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กับทหารพม่า เพราะหากสื่อสารกับพวกทหารพม่าไม่ได้ อาจทำให้ทหารพม่าคิดว่าชาวไทยสิงขรเป็นชาติพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่พลเมืองพม่า จนทำให้มีชาวไทยสิงขรจำนวนมากหวาดกลัวและเลือกที่จะอพยพไปอยู่ฝั่งไทย ส่งผลให้ประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านไทยสิงขรและพื้นที่ใกล้เคียงมีจำนวนลดลงไป กลุ่มชาติพันธุ์คนไทยที่เคยมีจำนวนมากในเขตตะนาวศรี ก็ได้กลายเป็น ชาติพันธุ์กลุ่มน้อย การกลายมาเป็นคนกลุ่มน้อยได้ทำให้พวกเขาต้องปรับตัวให้สามารถพูดและเข้าใจภาษาพม่า ทำให้นอกจากภาษาไทยปกติได้แล้ว ชาวไทยสิงขรส่วนใหญ่ยังต้องพูดและเขียนภาษาพม่า

นอกจากนี้นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งแห่งชาติ กำหนดผู้ใหญ่บ้านส่วน ใหญ่กลายมาเป็นคนพม่าซึ่งไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้ ในขณะที่คนพม่า ได้กลายเป็นประชากรหลักของหมู่บ้าน และผู้นำที่เป็นคนไทยในอดีตก็ไม่สามารถใช้ภาษาพม่าได้ ทำให้การทำงานติดต่อกับหน่วยงานราชการเป็นไป ด้วยความลำบาก ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลพม่าที่กำหนดให้ทุกกลุ่ม ชาติพันธุ์ต้องเรียนภาษาพม่า ทำให้การติดต่อราชการต้องสื่อสารเป็นภาษา พม่า ทำให้ชาวไทยในสิงขรจำต้องเรียนรู้ภาษาพม่า เพื่อนำเสนอความเป็น พลเมืองพม่าเพื่อใช้ในการต่อรองกับรัฐพม่า เพราะทำให้เกิดความสะดวกรใน การติดต่อหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น ผู้ใหญ่เชียรซึ่งเป็นอดีตผู้ใหญ่เล่าให้ ฟังว่า ผู้ใหญ่จะพบปัญหาทุกครั้งเมื่อมีหนังสือทางราชการจากรัฐบาลพม่า ส่งมา ทำให้เมื่อผู้ใหญ่เชียรต้องส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนพม่า เพื่อให้ สามารถอ่านเขียนภาษาพม่าได้ ดังนั้นการพูดภาษาพม่าได้จึงเปรียบเสมือน ยุทธวิธีสำคัญเพื่อให้พวกเขาสามารถอยู่รอด เพราะการพูดภาษาพม่าได้นั้น สามารถลดการถูกคุกคามจากทหารพม่าได้มาก

ประการที่ 2 เงื่อนไขทางสังคม: การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ การ เข้ามาของชาวพม่าตลอดช่วงระยะเวลา 150 ปี จนทำให้ชาวพม่ากลายเป็น

คนกลุ่มใหญ่นั้น นอกจากเงื่อนไขทางการเมืองแล้ว ยังมีเงื่อนไขทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ทำให้เกิดการผสมผสานทางระหว่างความเป็นไทยและความเป็นพม่า โดยเฉพาะในรุ่นลูกหลาน ทั้งนี้ในสังคมชาวไทยสังขรนั้น ไม่ได้มีการห้ามแต่งงานกับคนต่างชาติพันธุ์แต่อย่างใด เพราะถือคติที่ว่า “ถ้าเป็นพุทธเหมือนกันไม่เป็นไร แต่ขออย่าให้เป็นอิสลามเป็นพอ” (พ่อใหญ่สัมฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2559) ทำให้การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทั้งการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ของชาวไทยสังขรกับคนพม่าหรือชาวไทยสังขรกับชาวกะเหรี่ยง ซึ่งค่อนข้างจะเป็นไปด้วยความสมัครใจรักใคร่กันจริงๆ ไม่มีกรกีดกันการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ ด้วยต่างก็มีศาสนาเดียวกัน การมีที่ยึดเหนี่ยวหรือศูนย์รวมที่พึงทางใจเดียวกัน ทำให้คนไทยในหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการผสมผสานทางชาติพันธุ์มากเท่าไรหรอก หากการแต่งงานนั้นไม่ได้แต่งกับคนมุสลิม เพราะสังคมหรือคนในครอบครัวมักจะไม่ค่อยพอใจ

การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ ได้ทำให้คนไทยสังขรทั้งหญิงและชายต้องใช้ภาษาพม่ากับครอบครัวของฝ่ายพม่า เพราะคนพม่าไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้ และไม่มีเหตุจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาไทยเพราะภาษาพม่าเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เป็นภาษาราชการ ดังนั้นเด็กชาวไทยสังขรรุ่นใหม่ที่พ่อแม่แต่งงานกับชาวพม่า เมื่อเติบโตขึ้นจึงไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้ ด้านพื้นที่ในครอบครัวและสังคมของพวกเขาก็ใช้ภาษาพม่าในการสื่อสาร

การอยู่ร่วมกันระหว่างคนไทยสังขรและคนพม่า โดยเฉพาะการเข้ามาเป็นครอบครัวเดียวกัน ได้ทำให้ชาวไทยสังขรและคนพม่าต่างอยู่ร่วมกันจนเกิดจนกลายเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แม้คนเฒ่าคนแก่จะยังคงใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร แต่คนรุ่นกลางสามารถพูดได้ทั้งภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาพม่า ในขณะที่คนรุ่นใหม่พูดภาษาไทยได้น้อยลง ยกเว้นในบางครอบครัวที่ยังคงสอนภาษาไทยให้กับลูก บางครอบครัว

ส่งบุตรหลานไปเรียนภาษาไทยในโรงเรียนฝั่งไทย “เพื่อวันหนึ่งจะส่งลูกไปฝากน้ำหรือฝากญาติให้เรียนภาษาในฝั่งไทย” (พี่สวย, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2559) แม้พวกเขาจะยังถูกนิยามว่าเป็นเด็กพม่าที่ไปเรียนหนังสือในฝั่งไทยก็ตาม ในขณะที่บางครอบครัวแม้จะยังคงใช้ภาษาไทย แต่เป็นการสนทนากันภายในครอบครัวเท่านั้น ทำให้บุตรหลานสามารถใช้ภาษาพูดได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในขณะที่ภาษาเขียนเริ่มหายไปจากสังคมชาวไทยสิงขร นอกจากนี้สังคมหมู่บ้านซึ่งในปัจจุบันเริ่มมีจำนวนคนพม่ามากกว่า ได้ทำให้เด็กวัยรุ่นชาวไทยสิงขรมักมีเพื่อนเป็นชาวพม่า “เด็กผู้ชายก็จะมีแก๊งค์เด็กแว้น” (พ่อใหญ่ฤทธิ, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2559) ทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน ดังนั้นสังคมของพวกเขากว้างกว่าที่จะติดอยู่กับหมู่บ้านไทยสิงขร พวกเขาจึงสามารถใช้ภาษาพม่าได้ดีกว่าภาษาไทย

ประการที่ 3 เงื่อนไขด้านการศึกษา: เด็กรุ่นใหม่กับการเรียนภาษาพม่า ในอดีตวัดสิงขรเป็นสถาบันหลักในการผลิตข้าและถ่ายทอดความเป็นไทยผ่านทางกรเรียนการสอนภาษาไทย โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้สอน วัดจึงทำหน้าที่แทนโรงเรียน คนไทยนิยมส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือที่วัด แต่สิทธิในการศึกษาอยู่กับเด็กผู้ชายมากกว่า เพราะผู้สอนเป็นพระภิกษุ ประกอบกับพระสงฆ์ได้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับบพทสวดมนต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเข้าไปด้วย เพื่อที่เด็กเหล่านั้นจะได้บวชเป็นพระ ที่มีความรู้ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย นอกจากนี้หากบวชเป็นเณรก็จะมีโอกาสข้ามไปเรียนหนังสือที่ฝั่งไทย บางครัวเรือนมีญาติอยู่ฝั่งไทย ก็ฝากลูกหลานของตัวเองไปเรียนภาษาไทยจากโรงเรียนในฝั่งไทย ดังนั้นวัดสิงขรจึงเป็นพื้นที่สำคัญในชุมชนสิงขรที่ส่งเสริมการใช้ภาษาไทย

อย่างไรก็ตามเมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมา วัดไม่มีบทบาทในการสอนภาษาไทยอีกต่อไป เนื่องจากรัฐบาลทหารพม่าได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อใช้การศึกษาในการสร้างชาติ ทำให้เกิดโรงเรียนของรัฐในพื้นที่ต่าง ๆ

ประกอบกับนโยบายของพม่าที่กำหนดให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ต้องเรียนภาษาพม่า รวมไปถึงใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาราชการ โดยเฉพาะในยุครัฐบาลเตงเต็งที่ให้ความสำคัญกับนโยบายการใช้ภาษาพม่ากับกลุ่มชาติพันธุ์ รัฐบาลทหารพม่าได้สร้างโรงเรียนและมีชาวพม่ามาเป็นครูสอนหนังสือให้กับเด็ก ๆ ภาษาไทยจึงยิ่งถูกผลักดันให้กลายเป็นภาษาขายขอมมากยิ่งขึ้น คนไทยสังขรจำต้องส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนพม่า เพื่อที่จะให้บุตรหลานของตนสามารถใช้ภาษาพม่าได้ เด็กรุ่นใหม่จึงสามารถเขียน อ่านและพูดภาษาพม่าได้ดีกว่าภาษาไทย ความรู้สึกถึงการเป็นคนพม่าในฐานะที่เป็นพลเมืองของพม่า (สัญชาติพม่าเชื้อสายไทย) ค่อย ๆ เข้ามาแทนที่ความรู้สึกถึงความเป็นไทย

อย่างไรก็ดีนอกเหนือจากเงื่อนไขเชิงลบที่ทำให้อัตลักษณ์ทางภาษาเริ่มจางหายไปแล้ว ในทางตรงกันข้ามผู้วิจัยกลับพบว่ายังคงมีเงื่อนไขเชิงบวกที่ทำให้ชาวไทยสังขรยังคงรักษาภาษาไทยเอาไว้ โดยเฉพาะการฟังก็คือ อิทธิพลของสื่อ โดยอิทธิพลของภาษาไทยนั้นได้แทรกซึมผ่านรายการโทรทัศน์รวมถึงวิทยุจากฝั่งประจวบคีรีขันธ์ ที่พวกเขาดูหรือฟัง เพราะรายการโทรทัศน์ของพม่าส่วนใหญ่จะเป็นข่าวเกี่ยวกับทหาร ขณะที่รายการโทรทัศน์ของประเทศไทยมีรายการบันเทิงมากกว่า ประกอบกับคนในหมู่บ้านสามารถรับสัญญาณดาวเทียมจากฝั่งไทยได้³ ทำให้ภาษาไทยมีความสำคัญในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ของไทยได้

นอกจากนี้การใช้ภาษาไทยควบคู่ไปกับภาษาพม่า ก็ไม่ได้ทำให้ชาวไทยสังขรรู้สึกว่าตนเองสูญเสียอัตลักษณ์ของความเป็นไทยไป เพราะในแต่ละสถานการณ์ที่ต่างกัน พวกเขา ก็เลือกที่หยิบฉวยเอาอัตลักษณ์ใด

³ ในปัจจุบันหมู่บ้านสังขรยังไม่มีไฟฟ้าจากภาครัฐใช้ แต่มีเครื่องปั่นไฟฟ้าของเอกชนซึ่งคนในหมู่บ้านจ่ายค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน แต่สามารถให้ใช้ไฟได้เฉพาะในช่วงเวลา 18.00-22.00 น.

อัตลักษณ์หนึ่งมาใช้ เช่น เมื่อพบเจอคนไทยก็ทักทายด้วยการใช้ภาษาไทย แต่เมื่อพูดคุยกับคนพม่าก็ใช้ภาษาพม่า จนกลายเป็นวิถีชีวิตปกติของคนในหมู่บ้านสิงขร ซึ่งพวกเขาไม่ได้รังเกียจที่จะพยายามเข้าใจภาษาพม่า เพราะเป็นชนกลุ่มน้อยที่รายล้อมไปด้วยผู้คนที่เป็นคนพม่า ทำให้พวกเขาต้องปฏิสัมพันธ์กับคนต่างชาติพันธุ์ การพูดภาษาพม่าของชาวไทยสิงขรจึงเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ศาสนาพุทธ: จุบรวมของชาติพันธุ์แต่แฝงไปด้วย “ความเหนือกว่า”

ดังที่กล่าวไปตอนต้น จุบรวมที่ทำให้ชาติพันธุ์ต่างๆ ในหมู่บ้านสิงขรสามารถอยู่ร่วมกันได้ก็คือ “ศาสนาพุทธ” ทั้งนี้สังคมของชาวไทยสิงขรนั้นมีความสัมพันธ์กับ “ศาสนาพุทธ” เป็นอย่างมาก ศาสนาจึงถูกใช้เป็นกลไกในการผูกโยงตัวตนเข้ากับความเป็นไทย เป็นตัวเชื่อมร้อยผู้คนทั้งคนไทยพลัดถิ่นในดินแดนพม่าเข้ากับคนไทยในดินแดนไทย ดังนั้นชาวไทยสิงขรจึงมีความสัมพันธ์กับวัด (ศาสนา) เป็นอย่างมาก หมู่บ้านของคนไทยมักจะมีวัดประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านจะต้องจัดเวรกันเพื่อทำและนำอาหารไปถวายพระทุกวัน คนในหมู่บ้านต่างเข้าวัดฟังธรรมอย่างเนืองแน่นทุกวันพระ นอกจากนี้วัดยังเป็นกลไกในการเชื่อมโยงคนไทยสิงขรและคนพม่าเข้าด้วยกันผ่านพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานแต่ง งานศพ งานบวช และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา อาทิ การทอดกฐินซึ่งในนี้ที่ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง การบวชภาคและการทอดกฐิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“การบวช”: กลไกในการดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทยและความเหนือกว่าทางชาติพันธุ์ โดยชาวไทยสิงขรยังคงมีคติความเชื่อเช่นเดียวกับคนไทยในประเทศไทยว่า บ้านไหนมีลูกชายจะต้องบวชให้พ่อแม่ การบวชพระจึงเป็นกลไกในการดำรงอัตลักษณ์ทางศาสนาของชาวบ้านในหมู่บ้านสิงขร เพราะบ้านใดที่มีลูกชายและหากเป็นคนไทย ก็มักจะนิยม

ให้ลูกบวชอย่างน้อย 1 พรรษา เพราะหากไม่บวชจะถูกตำหนิว่า “ไม่เป็นผู้ชาย” นอกจากนี้ยังมีคติความเชื่อว่า หากมีลูกชายที่ผ่านการบวชมาก่อน “ผ้าเหลืองจะได้ปิดขุมนรกให้พ่อแม่” ต่างจากคติการบวชพระในประเทศไทยที่เชื่อกันว่า การบวชพระจะทำให้พ่อแม่ “เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์”

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการบวชเป็นระยะเวลาสั้นมีจำนวนน้อยลง ทำให้การบวชพระมักเกิดขึ้นก่อนเข้าพรรษา โดยนิยมบวชเพียง 7-15 วัน ซึ่งส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของชาวไทยสังขร ดังที่พระอาจารย์สงวน (2 ตุลาคม 2559) บอกว่า

เมื่อก่อนมีการบวชเณรที่วัดและมีการสอนหนังสือภาษาไทยโดยพระไทย แต่พอเดี๋ยวนี้นี้ไม่ค่อยมีคนนิยมมาบวชสักเท่าไร เด็กสมัยนี้มันตามพม่าไปกันหมดแล้ว บางบ้านที่พ่อแม่พูดไทยลูกก็พูดได้ แต่มักจะเขียนหนังสือไทยไม่เป็น

สำหรับพิธีบวชในชุมชนนั้นไม่แตกต่างจากวัดในฝั่งไทยมากนัก กล่าวคือ ผู้บวชจะต้องไปอาศัยอยู่ที่วัดก่อนประมาณ 15 วัน เพื่อให้สามารถท่องบทสวดมนต์และคำอาราธนาศีล การให้ศีลให้พรได้ โดยคนเชื้อสายไทยที่เข้ามาบวชจะต้องอ่านภาษาไทยได้ เพราะต้องใช้ในการอ่านหนังสือมนต์พิธีสำหรับเตรียมตัวบวช ซึ่งเป็นหนังสือตำรา มนต์พิธีที่เหมือนกับฝั่งไทยใช้

ส่วนพิธีโกนผมนั้น ไม่ได้มีการกำหนดว่าจะโกนที่บ้านหรือที่วัด แต่ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ ได้แก่ ผู้อาวุโสหรือปู่ตายาย ด้วยเหตุที่วัดในหมู่บ้านสังขรเป็นศูนย์กลางของคนชุมชน ดังนั้นพิธีโกนผมส่วนใหญ่นิยมจัดที่วัด ส่วนพิธีแห่ناقมีคล้ายกับฝั่งไทย “สามารถขี้คือและแห่ناقไปจนถึงวัด” (พี่ช่วยชาติ, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2559) โดยมีดนตรี กลองยาวแห่ناقเช่นเดียวกัน

เมื่อถึงวัดจะทำพิธีเวียนรอบอุโบสถ 3 รอบ หลังจากนั้นจึงเข้าพิธีขอพรพวากับหัวหน้าคณะสงฆ์ที่มีเชื้อสายไทย แต่ในปัจจุบันวัดสิงขรมีพระซึ่งเป็นพระพม่า ส่วนคนเชื้อสายพม่าบางส่วนนิยมไปบวชวัดอื่นมากกว่า เพราะเจ้าอาวาสเป็นพระไทย มีวัตรปฏิบัติแบบไทย เน้นตำราพุทธมนต์พิธีแบบไทย ซึ่งพระพม่าจะเน้นการท่องจำพระไตรปิฎกมากกว่า ดังนั้นในปัจจุบันคนรุ่นใหม่บวชเพื่อให้เป็นไปตามประเพณี เป็นการบวชเพียงเพราะเป็นหน้าที่ของบุตรชายที่ควรทำเท่านั้น

ในจิตใจของผมยังเป็นคนไทย อยากไปวัดที่เป็นพระไทย พระที่วัดไทยเทศน์ให้รู้ (อะไร) ฟังรู้เรื่องแต่พระพม่าบ้างก็ฟังไม่ค่อยออก (ฟังไม่รู้เรื่อง) ไทยพูดลิบคำ ฟังถูกทั้งลิบคำ ที่แหล่ง (พูด) ไทยเพื่อ เวลาคนไทยเราก็ต้องแหล่ง (พูด) ไทยด้วยกัน ลูกกลับบ้านต้องแหล่ง (พูด) ไทย ไปโรงเรียนก็แหล่ง (พูด) พม่า (พอใหญ่ฤทธิ, 2 ตุลาคม 2559)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า “การบวช” ระหว่างชาวไทยสิงขรกับพม่านั้น ยังสะท้อนให้เห็นกลยุทธ์ของชาวไทยสิงขรที่พยายามสร้างความเหนือกว่าทางชาติพันธุ์พม่า เพื่อดำรงความเป็นไทยเอาไว้ภายใต้การกลายมาเป็นชนกลุ่มน้อยผ่านความคิดที่ว่า “หากบวชกับพระไทยจะดีกว่าบวชกับพระพม่า” รวมถึงการที่เจ้าอาวาสยังคงเป็นคนไทย มีพิธีกรรมการบวชแบบไทย ด้วยพระไทย แตกต่างจากการบวชพระของพม่า ความต้องการให้ลูกไปบวชพระในฝั่งไทย เพื่อเรียนรู้พิธีกรรมจากทางฝั่งไทย การให้คุณค่ากับพุทธศาสนาแบบไทยกว่าศาสนาพุทธแบบพม่า ฯลฯ ทำให้การบวชเป็นกลไกหนึ่งที่ยึดโยงชาวไทยสิงขร ให้ยังคงอยู่กับอัตลักษณ์ความเป็นไทย เป็นชุดความเชื่อแบบไทย ที่ยังคงถูกผลิตซ้ำอยู่ในหมู่บ้านสิงขร แม้ความเชื่อดังกล่าวจะเริ่มเฉื่อยจางลงท่ามกลางสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปก็ตาม

ประเพณีทอดกฐิน: อัตลักษณ์ร่วมทางชาติพันธุ์

ประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวัดและเป็นประเพณีที่สะท้อนอัตลักษณ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านสิงขร ได้แก่ ประเพณีทอดกฐิน โดยในแต่ละปีจะมีการทอดกฐินในหมู่บ้านสิงขรซึ่งมักจะจัดขึ้นภายหลังจากออกพรรษาประมาณหนึ่งเดือน ตั้งแต่แรม 1 ค่ำเดือน 11 ไปจนถึงกลางเดือน 12 อย่างไรก็ตามการทอดกฐินในหมู่บ้านสิงขรนั้นพุ่มกฐินจะใช้เสาทำจากไม้และจะนำถุงข้าวของที่ประชาชนใส่ทำบุญลงไป รวมถึงเงินค้ำถั่งไว้กับเสา แตกต่างจากในประเทศไทย นอกจากนี้ยังจัดให้มีขบวนแห่กฐินและในหนึ่งขบวนจะมีพุ่มกฐินหลายพุ่ม มีผ้าไตรที่จะนำไปถวายพระ ขบวนแห่กฐินส่วนใหญ่จะมีชาวบ้านผู้สูงอายุ และเด็กนักเรียน โดยทางโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมขบวนแห่ดังกล่าว โดยจะแต่งตัวแบบพม่ากล่าวคือ ใส่เสื้อขาวโล่งจี (โล่ง) สีเข้ม นอกจากนี้ท้ายขบวนยังมีรถเครื่องเสียงคอยประกาศให้ชาวบ้านในละแวกนั้นออกมาทำบุญ

การทอดกฐินถือเป็นประเพณีสำคัญของชาวพุทธทุกคนในหมู่บ้านสิงขร ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยสิงขร คนพม่าหรือคนกะเหรี่ยง แต่สำหรับหมู่บ้านสิงขรนั้น การทอดกฐินจะทำเฉพาะที่วัดสิงขรเท่านั้น เพราะวัดสิงขรเป็นวัดที่มีพระเป็นคนที่เชื้อสายไทยและมีการประกอบพิธีกรรมแบบไทย ไม่ว่าจะเป็นการทอดกฐินหรือพิธีกรรมเข้าพรรษาหรือออกพรรษา โดยจะเป็นช่วงเวลาทีคนไทยต่างที่ ต่างหมู่บ้านหรือแม้แต่คนในฝั่งไทยเอง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ผ่านการเรียโรเงินเพื่อนำเงินไปสร้างวัด สร้างเจดีย์

การทอดกฐินจึงถือเป็นงานบุญรวมญาติเหมือนงานสารทเดือนสิบในหมู่บ้าน โดยปัจจัยที่ได้จากการทอดกฐินจะนำมาใช้ในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัด ทำให้วัดสิงขรเป็นวัดที่มีความมั่งคั่งมากกว่าวัดอื่น ๆ ของพม่าจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า วัดของชาวพม่าในพื้นที่ต่าง ๆ ใช้วิธีการเรียโรเงินจากชาวบ้านมาใช้ในการบูรณะวัด ในขณะที่วัดสิงขรมีคนไทยจากฝั่งไทยส่งเงินมาใช้ในการพัฒนาวัด

ดังนั้นประเพณีทอดกฐินจึงเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ที่คนในชุมชนมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีความเหมาะสม ตามกาลเวลา การทอดกฐินเป็นหนึ่งในกลไกทางศาสนาที่ช่วยดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทย เป็นการดำรงพื้นที่ทางสังคมให้กับคนไทยสิงขร เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างคนไทยสิงขรกับคนไทยในประเทศไทย กลายเป็นเครือข่ายข้ามพรมแดน

ประเพณี 12 เดือน: กลไกในการดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทยและการผสมผสานวัฒนธรรมความเป็นไทยและความเป็นพม่า

นอกจากพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว ในแต่ละเดือนในรอบ 1 ปี ชาวไทยสิงขรยังคงมีประเพณีวัฒนธรรมที่ประเพณีปฏิบัติกันสืบต่อมา ขณะเดียวกันก็ได้ทำให้ชาวพม่าที่เข้ามาอยู่อาศัยในภายหลังปฏิบัติตามไปด้วย อาทิ เดือนอ้ายเดือนยี่ หลังการเก็บเกี่ยวจะทำพิธีบูชาพระแม่โพสพ เดือนสามหลังเก็บเกี่ยวก็จะทำพิธี “ปล່อยอ้ว-ควายลงทุ่ง” เดือนสี่ไหว้พ่อตาเจ้าที่และถือวันสุดท้ายของเดือนสี่เป็นวันจบเดือนสิ้นปี เดือนห้างานสงกรานต์ สงฆ์น้ำพระรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ 3 วัน เดือนหกดูฤกษ์ยาม ทำพิธีรับผีตายาย ทำบุญส่งตายาย บุญเดือนสิบ ชิงเปรต เดือนสิบเอ็ดทำบุญออกพรรษา เดือนสิบสองทำบุญทอดกฐินทำบุญลอยแพ (ลอยกระทง)

ดังนั้นการมีประเพณี 12 เดือน ยังคงสะท้อนให้ถึงการดำรงอัตลักษณ์ความเป็นคนไทยปักษ์ใต้ของคนไทยสิงขรเอาไว้ พวกเขายังคงยึดหลักคติความเชื่อเรื่องประเพณีเหมือนกับคนไทยในประเทศไทย โดยมีศาสนาเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่สำคัญและศาสนาก็มีความสำคัญต่อประเพณี ทำให้คนไทยในฝั่งพมามีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับวัด ศาสนาจึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้คนไทยพลัดถิ่นในสิงขรยังคงสามารถดำรงความเป็นไทยผ่านทางประเพณีวัฒนธรรมอยู่ได้ นอกจากนี้ยังได้ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างคนไทยกลับคนพม่า

“ประเพณีสารทเดือนสิบ”: การรับเอาอัตลักษณ์ความเป็นไทย

ของคนพม่า พิธีสารทเดือนสิบมีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำถึงแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งในปีที่ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลนั้น ตรงกับวันที่ 1 ตุลาคม 2559 โดยประเพณีสารทเดือนสิบนั้นเป็นคติประเพณีความเชื่อของคนไทยหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ แต่จะเรียกชื่อต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามประเพณีสารทเดือนสิบในหมู่บ้านสิงขรนั้น เป็นการรับเอาวัฒนธรรมสารทเดือนสิบมาจากภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีศูนย์กลางของประเพณีสารทเดือนสิบอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากในชุมชนไทยสิงขรนั้นมีชาวพม่าอาศัยปะปนอยู่ด้วย ซึ่งปกติแล้วชาวพม่าไม่มีงานบุญเดือนสิบเหมือนคนไทย แต่คนพม่าก็ได้รับเอาประเพณีดังกล่าวมาปฏิบัติเหมือนเป็นประเพณีของตน คือ ไปวัดในวันสารทเดือนสิบเพื่อไปรับผิตายาย แต่จะต่างกับชาวไทยสิงขรที่จะมีพิธีกรรมส่งตายายกลับนรกหรือกลับภพภูมิของตนด้วย โดยมักมีการจัดหมฺรบั (สำหรับ) ซึ่งเป็นการจัดขนมเดือนสิบ ของใช้ที่จำเป็น เงิน เพื่ออุทิศให้แก่วิญญาณของบรรพชน โดยจะจัดไว้บนถาดหรือจาน แล้วนำมาตั้งไว้หน้าบ้าน ซึ่งในปัจจุบันมีเพียง 4 วัดในเขตตะนาวศรีเท่านั้นที่ยังมีงานประเพณีสารทเดือนสิบ แต่มีเพียงวัดสิงขรเท่านั้นที่ยังคงมีพระเชื้อสายไทยจำวัดอยู่ ซึ่งท่านจะให้ศีลให้พรเป็นแบบไทย พูดคุยกับชาวบ้านด้วยภาษาไทย

ทั้งนี้งานบุญสารทเดือนสิบในหมู่บ้านสิงขรนั้น จะเน้นความเรียบง่ายตามวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น การยกหมฺรบัหรือสำหรับไปวัด ไม่เน้นความฟุ่มเฟือย ขนมที่ใช้นิยมซื้อมาจากฝั่งไทย โดยเฉพาะจากนครศรีธรรมราช เช่น ขนมพองลา โดยงานบุญสารทเดือนสิบในสิงขร ชาวไทยสิงขรที่ไปอยู่ต่างถิ่น อาทิ ไปทำงานอยู่ในมะริดหรือตะนาวศรีก็จะกลับมาเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อพบเจอญาติ ๆ

ดังนั้นประเพณีงานบุญสารทเดือนสิบจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการรับเอาวัฒนธรรมไทยของคนพม่าในชุมชนสิงขรทำให้คนพม่ามี

คติความเชื่อตามคนไทย จากที่ไม่เคยรู้จักงานบุญสารทเดือนสิบ กลับกลายเป็นมาร่วมพิธีกรรมกับคนไทย มีการรับศึบรรพบุรุษตามคนไทย มีคติความเชื่อหลายอย่างที่คนไทยปฏิบัติ คนพม่าก็มักจะปฏิบัติตาม อาทิ การนวดนา ซึ่งนอกจากจะทำให้ประเพณีวัฒนธรรมนั้น ๆ ยังคงดำรงอยู่ได้แล้ว ยังก่อให้เกิดการเลื่อนไหลถ่ายเทจากวัฒนธรรมหนึ่งไปอีกรัวัฒนธรรมหนึ่งจนทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมระหว่างกัน

บทสรุป

แม้คนไทยพลัดถิ่นสิงขรจะพยายามดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทยของตนเองไว้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อยึดโยงตนเองให้เข้ากับความเป็นไทยในฝั่งไทย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดนเช่นเดียวกับคนพลัดถิ่นในดินแดนอื่น ๆ เช่น คนพลัดถิ่นไทยมาเลเซีย (ทัศนาวดี แก้วสนิท, 2559) แต่การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเฉพาะการปฏิสังขรณ์ค้ำกับคนพม่าซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักในดินแดนบ้านเกิดของตัวเอง ก็ได้ทำให้อัตลักษณ์ความเป็นไทยบางอย่างของคนไทยพลัดถิ่นสิงขรเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอัตลักษณ์ทางภาษา ในขณะที่ภาษามีบทบาทสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Taskeen, Saleem and Shehzadi, 2014) ด้วยนโยบายของรัฐบาลพม่าที่ต้องการสลายความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สลายความแตกต่างทั้งหลายให้อยู่ภายใต้อัตลักษณ์ชาติหนึ่งเดียว เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐ โดยใช้นโยบายด้านการศึกษาผ่านระบบโรงเรียนที่ถูกกำหนดให้มีการเรียนการสอนด้วยภาษาพม่าเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้วัดที่เคยทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำความเป็นไทยผ่านการเรียนการสอนภาษาไทยมานานกว่าศตวรรษลดความสำคัญลง ประกอบกับสภาพสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกับคนพม่า ทำให้เกิดการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ที่ไม่ว่าชาวไทยสิงขรจะเข้าไปเป็นสามีหรือภรรยา ก็มักจะต้องเรียนรู้และใช้

ภาษาพม่าแทนภาษาไทย ดังนั้นภาษาไทยที่เคยถ่ายทอดผ่านครอบครัวจึงค่อยๆ ลดบทบาทลงและถูกผลักให้อยู่ชายขอบ ในขณะที่ภาษาพม่าถูกนำมาไว้ศูนย์กลางเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับคนส่วนใหญ่ในสังคมผ่านภาษาราชการ โดยเฉพาะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจมากกว่า

ผลการศึกษาครั้งนี้ต่างจากบริบทของคนไทยพลัดถิ่นในอีกดินแดนหนึ่งอย่างมาเลเซียที่ให้ภาพตรงกันข้าม ด้วยนโยบายของประเทศมาเลเซียที่เปิดให้คนไทยพลัดถิ่นสามารถแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทยพุทธได้ ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายและบริบทของสังคมมุสลิมเป็นสำคัญ ได้ส่งเสริมให้ความเป็นไทยยังคงดำรงอยู่ผ่านโรงเรียนภาษาไทยที่เกิดขึ้นในวัด ดังนั้นวัดจึงยังคงเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางภาษาของคนไทยพลัดถิ่นในมาเลเซีย (ทัศนาวดี แก้วสนิท, 2559, พรชัย นาคสีทอง, 2559) ด้วยเหตุนี้นโยบายจากรัฐบาลกลางจึงเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนและการอ้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (Chiung, 2011; Chen, 2010) ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นไทยพลัดถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ก็ตาม ขณะเดียวกันการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในสังคม โดยเฉพาะกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างทางด้านภาษา ก็ได้กลายมาเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญ ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางภาษาเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้อัตลักษณ์บางอย่างยังคงดำรงอยู่ แม้จะถูกลดทอนบทบาทลง เช่น อัตลักษณ์ทางศาสนา จากที่เคยทำหน้าที่เป็นทั้ง “วัด” และ “โรงเรียน” ที่ทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ แต่ในปัจจุบันวัดได้ทำหน้าที่แต่เพียงด้านศาสนาและแม้จะยังคงมีการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางศาสนาผ่านคติเรื่องการบวชอยู่ก็ตาม แต่การบวชก็ได้กลายเป็นเพียง “หน้าที่” มากกว่าที่จะเป็นการบวชเพื่อเรียนรู้ศาสนา ตามสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป หน้าที่ของวัดจึงเหลือเพียงหน้าที่ในเชิงศูนย์กลางทางจิตใจและสถานที่

ประกอบพิธีกรรมที่ยังคงดำรงอยู่อย่างเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมทางศาสนาที่คนไทยพลัดถิ่นยังคงยึดมั่นในศาสนาและนิยมประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างเคร่งครัด รวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยังคงยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (ทัศนาวดี แก้วสนธิ, 2559; พรชัย นาคสีทอง, 2559) นอกจากนี้ศาสนาพุทธยังคงเป็นจุดร่วมกันของชาวไทยสิงขรกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่ขัดเขิน แม้แต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันก็ตาม แต่ก็ทำให้เกิดการผสมผสานวิถีปฏิบัติและประเพณีทางพุทธศาสนาในพื้นที่ดังกล่าว เช่นเดียวกับพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น ชายแดนไทย-พม่าในแม่สอด (พิณิจ ลาภธนานนท์, 2560) ด้วยเหตุนี้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาจึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน (Safran, 2008)

บรรณานุกรม

- สิริรุฒิ เสนาคำ. (2559). *ไทยพลัดถิ่นต่างแดน*. ใน พัทยา เรือนแก้ว, สุภาวงศ์ จันทวานิช และฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว (บรรณาธิการ), *ไทยต่างด้าว ท้าวต่างแดน: สังคมวิทยาของชีวิตข้ามพรมแดน*, 105-126. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐชิวาล โภคาพานิชวงษ์. (2559). “คนสองน้ำ”: พลวัต “คนสองสัญชาติ” ในเมืองชายแดนจังหวัดระนอง. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(1), 175-196.
- ทัศนาวดี แก้วสนธิ. (2559). คนพลัดถิ่น “ไทย” ในมาเลเซียกับการสื่อสารอัตลักษณ์ ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรม. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม* นิด้า, 3(1), 137-162.
- ประชาไทย. (2550). “คนไทยพลัดถิ่น” ชะตากรรมที่ตนเองไม่ได้ก่อ ต้นตอปัญหาเกิดจากรัฐไทย-พม่า หรือนักล่าอาณานิคม?, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2561. <https://prachatai.com/journal/2007/10/14657>

- พรชัย นาคสีทอง. (2559). “ประวัติศาสตร์” “ความทรงจำ” และ “อัตลักษณ์ไทย (พุทธ) สยาม” ในมาเลเซีย กรณีชุมชนบางเซะ (Tereseh) รัฐกลันตัน. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10(2), 9-44.
- พินิจ ลาภานานนท์. (2560). การผสมผสานวิถีปฏิบัติและประเพณีทางพุทธศาสนาในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา: การส่งเสริมประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 75-89.
- มนต์ชัย ผ่องศิริ, มณีมัย ทองอยู่. (2556). คนเข้าเมืองทั่วไปหรือคนพลัดถิ่น?: การต่อรองนิยามตัวตนของไทยพลัดถิ่นในสังคมไทย. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 9(2), 1-24.
- มนต์ชัย ผ่องศิริ, มณีมัย ทองอยู่และเยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ. (2557). ไทยพลัดถิ่นในระนาบตรี: การดำรงชีพของ “ผู้เลือกที่จะอยู่” อย่างคนพลัดถิ่น. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 10(2), 81-106.
- Chen, Su-Chiao. (2010). Multilingualism in Taiwan. *International Journal of the Sociology of Language*, 205, 79-104
- Chiung, Wi-vun Taiffalo. (2011). *Language and Ethnic Identity in Taiwan*. Paper presented at the 7 North American Taiwan Studies Conference, June 23-25, University of Washington, Seattle.
- Safraan, W. (2008). Language, Ethnicity, and Religious: A Complex and Persistent Linkage. *Nations and Nationalism*, 14(1), 171-190.
- Taskeen, Samiya, Saleem, Nargis and Shehzadi, Asma. (2014). Role of Language in Maintaining Ethnic Identities. *International Journal of Recent Research in Social Sciences and Humanities*, 1(1), 6-12.